

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธรรมชาติเป็นที่รวมของทุกสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไปเป็นธรรมดา ในธรรมชาติเป็นที่รวมของหมู่สัตว์ต่าง ๆ มากมาย รวมถึงมนุษย์ที่ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ หมายถึงสัตว์ที่ดีที่สุดหรือสัตว์ที่ดีเลิศกว่าสัตว์อื่นๆ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจำพวกหนึ่ง เมื่อมนุษย์ดำรงชีวิตร่วมกันตั้งแต่ระดับครอบครัว สืบทอดเชื้อสายต่อกันมาจนกลายเป็นเผ่าพันธุ์ (tribe) รวมกลุ่มกันหลายครอบครัวจนมีขนาดใหญ่กลายเป็นชุมชน (community) มีการคบค้าสมาคม ติดต่อสื่อสาร สร้างภาวะการเป็นผู้นำเพื่อจัดระเบียบสร้างความสงบและความเจริญเรียกว่าสังคม (society) สังคมคือกลุ่มคนที่ใหญ่ที่สุดซึ่งแต่ละคนมีความรู้สึกว่าเขาเป็นสมาชิกของกลุ่ม สังคมจะประกอบด้วยประชากร การจัดระเบียบ เวลา สถานที่และผลประโยชน์ มีการจัดระเบียบในการอยู่ร่วมกัน มีการแบ่งงานกันทำ มีอาณาบริเวณและอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นอย่างถาวร มีการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกสามารถดำรงชีวิตทางสังคมร่วมกันได้^๑

สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคแรกมีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์มาใช้ในการดำรงชีพ จึงนับว่าธรรมชาติมีอิทธิพลอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ส่วนใหญ่จะมีการประกอบอาชีพที่ต้องอาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญ ได้แก่ อาชีพทางการเกษตร การค้าขายสินค้าเกษตร เป็นต้น การประกอบอาชีพในยุคแรกเป็นวิถีชีวิตที่ทำเพื่อการบริโภค เพื่อการดำรงชีพในครอบครัว แต่เมื่อเพียงพอต่อการบริโภคภายในครอบครัวแล้ว จึงนำเอาส่วนเหลือใช้มาแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ต้องการของคนในครอบครัว จากวิถีทางการดำเนินชีวิตดังกล่าวได้ถูกพัฒนาต่อมาเป็นการค้าขายตั้งแต่ในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัดและระหว่างประเทศ แต่ละประเทศจึงมีการแข่งขันทางด้านธุรกิจและการค้า ทำให้ผู้นำของแต่ละประเทศพยายามทุกวิถีทางที่จะพัฒนาประเทศของตนไปสู่ความได้เปรียบทางการค้า มุ่งส่งเสริมและพัฒนาการต่างๆ ทั้งด้านการพัฒนาคน พัฒนาความรู้ในด้านเทคโนโลยีเพื่อสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ สำหรับการทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดและลดน้อยถอยลง

จากการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและอาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต เมื่อมนุษย์มีการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ขึ้น สิ่งเหล่านั้นได้ถูกนำมาใช้และถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อสร้างความสะดวกสบาย อันเป็นผลต่อการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่รู้ตัว “จากการที่จำนวนประชากรของโลกยิ่งเพิ่มมากขึ้น ความต้องการเรื่องอาหารและสิ่งทีเื้ออานวยความสะดวกในการดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น พร้อมกันนี้ได้มีการพัฒนา

^๑ Arnold W.Green, **Sociology**, (NewYork : Mc Graw Hill Book Company, 1972) p. 28.

อ้างอิงใน ฅรณค์ เสงี่ยมประชา, **เรื่องมนุษย์กับสังคม**, (๒๕๓๘), หน้า ๒๕.

ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นผลให้เกิดอาชีพทางอุตสาหกรรมขึ้นมา ในช่วงนี้เอง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทุกชนิดเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากมาในบางบริเวณอาจถูกทำลายอย่างสมบูรณ์และเปลี่ยนไปเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคม”^๒ จะเห็นได้ว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่อย่างไม่จำกัด ถ้าเราไม่สามารถที่จะควบคุมความต้องการเหล่านั้นได้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมย่อมถูกทำลายและหมดไปในที่สุด ดังนั้นมนุษย์จึงเริ่มคิดหาวิธีการเพื่อเป็นแนวทางในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่ให้ถูกทำลายลง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดทฤษฎีต่างๆ

ประเทศไทยนั้นแต่ก่อนไม่มีคำว่าพัฒนา เราเข้าสู่ยุคพัฒนาในช่วงทศวรรษแห่งการพัฒนาของสหประชาชาติที่พูดไปแล้วคือ พ.ศ.๒๕๐๓ – ๒๕๑๓ ประเทศไทยเราก่อนหน้าที่จะเข้าสู่ยุคพัฒนาก็ไม่ใช่ว่าเราไม่มีการพัฒนา ความจริงเราก็ต้องมีการสร้างสรรค์ความเจริญอยู่แล้วเป็นเรื่องธรรมดา แต่เรายังไม่มีการใช้คำว่าพัฒนา คำที่เรานิยมใช้กันมานานในอดีตก็คือทำนุบำรุงหรือทะนุบำรุง”^๓ การพัฒนาของไทยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔) บ้านเมืองถูกพัฒนาในทุกด้าน แต่ชีวิตในสังคมไทยกลับเต็มไปด้วยปัญหาที่ถูกสะสมและขาดการเอาใจใส่ การพัฒนาด้านจิตใจขาดการเหลียวแล ชาวไทยไม่สนใจในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม กลับนิยมชมชอบด้านวัตถุนิยม ทำให้เกิดปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้นการพัฒนาในด้านต่างๆจึงเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน แต่จากการที่สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นสังคมของความเอื้ออาทรต่อกันและกันทำให้เกิดแนวคิดหนึ่งที่จะช่วยให้ลดความอยากและความต้องการลงได้นั่นคือ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดทฤษฎีใหม่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่มีรากฐานมาจากพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะทางสายกลางในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ มัชฌิมาปฏิปทา ในพระพุทธศาสนานั้นเอง ทั้งยังสอดคล้องและมีพื้นฐานมาจากองค์ธรรมในพระพุทธศาสนาเกือบทุกประการ เช่น หลักในเรื่องความสันโดษ ความพอเพียง ความสมถะ ความไม่โลภ ไม่เบียดเบียน ความมีเมตตา เกื้อกูลที่ชีวิตพึ่งมีต่อชีวิต ต่อชุมชนต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนการมีสัมมาอาชีวะ^๔

มนุษย์มีความคิดความเชื่อ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับโลกและชีวิตผิดพลาดไป มองวัตถุนิยมหรือความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นจุดหมาย แทนที่จะมองในฐานะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้เข้าถึงความดีงาม มองความสุขจบอยู่ที่การเสพบริโภควัตถุ แทนที่จะมองเห็นศักยภาพของมนุษย์ในการพัฒนาสู่ความสุขที่ประณีตยิ่งขึ้น ดำเนินการพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตที่

^๒ ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ, **มนุษย์กับสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ลด คอมพิวเตอร์กราฟฟิค การพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๙๒.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, ๒๕๔๖), หน้า ๑๙.

^๔ ดร. มนูญ มุกข์ประดิษฐ์, **การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔๒.

ฟังว่าวัตถุเสพบริโกศ แทนที่จะพัฒนาสู่ความเป็นอิสระยิ่งขึ้น กลายเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน^๕ สังคมเข้มแข็งที่เป็นอยู่ด้วยสติและปัญญาที่ขอบมีปรากฏมาแล้วในมหาปริณิพพานสูตร^๖ คือชุมชนชาววัชชีเป็นชุมชนที่พระพุทธองค์ทรงชื่นชมในความเข้มแข็งของคนในชุมชนว่า ยากจะทำให้แตกสามัคคีได้ ความว่า “ครั้งหนึ่งขณะที่พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ เขตกรุงราชคฤห์ ทรงเล่าให้วัสสการพราหมณ์ฟังว่า พระองค์เคยตรัสเรื่อง อปริหานิยธรรม ๗ ประการ” แก่ภิกษุชาววัชชี ซึ่งได้นำไปปฏิบัติตาม ทำให้คนในสังคมสามัคคีปรองดองกัน”

พระสูตรดังกล่าวมีลักษณะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๔๙) ซึ่งได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการทัศน์ ส่วนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) จึงยังคงอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศที่สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืนในที่สุด^๗ โดยเฉพาะในด้านสังคมได้ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศในช่วง ๕ ปีข้างหน้า โดยเน้น การพัฒนาศักยภาพชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการปมเพาะวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ต่าง ๆ ที่เน้นการพัฒนาระบบและการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ การเพิ่มทักษะความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ ควบคู่กับการขยายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนทั้งระดับชุมชนและระดับชาติ ที่รวมทั้งการสร้างกลไกให้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมต่างๆ เป็นแหล่งทุนที่สำคัญ^๘

อย่างไรก็ตามประเทศไทยของเรายังมีกษัตริย์ที่ทรงห่วงใยต่อพสกนิกร ทรงมีพระราชดำริเพื่อจัดทำโครงการต่างๆ ที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่มีปัญหาและได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ ดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ที่แสดงให้เห็นถึงแนวพระราชดำริในการเพิ่มความสมดุลในการพัฒนาประเทศและประชาชนอย่างชัดเจนว่า

ในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจ

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), *ไอทีภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญา*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๓๙.

^๖ ดูรายละเอียดใน ที.ม. (บาลี) ๑๐/๑๓๑-๒๔๐/๖๕-๑๔๗, ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๑-๒๔๐/๗๗-๑๘๐.

^๗ ที.ม. (บาลี) ๑๐/๑๓๔/๖๖-๖๘, ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๔/๗๘-๘๐.

^๘ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๔-๑๕๕.

ขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยาก ล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยธรรมประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ขณะนี้...^{๑๐}

พระบรมราโชวาทดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวทางพระราชดำริในการเพิ่มความสุขในการพัฒนาประเทศและประชาชนอย่างชัดเจน ทำให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีศูนย์พัฒนาที่ทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือพื้นที่ที่ประสบปัญหาในเรื่องของที่ทำกิน ความแห้งแล้ง การทำเกษตรกรรมและการประกอบอาชีพ ทุกโครงการมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ ด้านการเกษตร ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้ราษฎรในแต่ละภูมิภาคที่ต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มีชีวิตที่ดีขึ้น เป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้สำหรับราษฎรในพื้นที่ที่เสด็จพระราชดำเนินและได้รับการช่วยเหลือพัฒนา

ในการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหน่วยงานราชการได้ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาพื้นที่ต่างๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ราษฎรที่ประสบปัญหามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ราษฎรมีงานทำและมีรายได้เสริมแก่ตนเองและครอบครัว ซึ่งในการพัฒนาส่งเสริมด้านอาชีพ จำเป็นอยู่เองที่ต้องมีการรวมกลุ่มกันขึ้น เพื่อร่วมกันทำผลิตภัณฑ์ชุมชนตามความถนัดของแต่ละคน การร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มย่อมมีทั้งปัญหาและอุปสรรค สมาชิกกลุ่มต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนช่วยได้เพียงงบประมาณ ความรู้ และเครื่องมือเครื่องมือ แต่การดำเนินงานนั้นต้องได้รับความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม ดังนั้นสมาชิกต้องมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้เป็นหลักในการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีการพัฒนาที่ดีขึ้นและเกิดประสิทธิภาพ

หลักจริยธรรมเป็นหลักแห่งความประพฤติ แนวทางการปฏิบัติ แบบแผน หรือ หลักการที่วาดด้วยความดีงาม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักคำสอนของแต่ละศาสนา เป็นหลักความประพฤติที่เมื่อทำแล้วไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นต้นว่า มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักประหยัด อดออม รู้จักใช้ มีความพอดีและพอเพียง การรู้จักแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่น การพึ่งพาตนเอง และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างรู้คุณค่า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างมีความสุข ปลอดภัย และอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงการที่มีการก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยมีการกักพื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม และศึกษาหาวิธีการให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพป่า พร้อมกับส่งเสริมให้มีรายได้

^{๑๐}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org>. (๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๓).

จากป่าและปลูกพืชชนิดต่างๆควบคู่ไปด้วย^{๑๑} เป็นพื้นที่ที่มีราษฎรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีราษฎรนับถือทั้งศาสนาพุทธและส่วนหนึ่งนับถือศาสนาอิสลาม การส่งเสริมและพัฒนาในพื้นที่นี้จึงต้องศึกษาถึงความเป็นอยู่ของราษฎรที่นับถือศาสนาต่างกันด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการหาแนวทางการพัฒนาแต่ละชุมชน กิจกรรมหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นไปตามแนวทางพระราชดำริคือ การส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่มีอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวเพื่อไม่ให้ไปทำลายป่าไม้และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การที่ราษฎรมีการพัฒนาการที่ดีขึ้นได้ ส่วนหนึ่งต้องอาศัยความเป็นสังคมชุมชนที่มีจริยธรรมควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพราะสังคมใดคนในสังคมขาดจริยธรรมแล้วสังคมนั้นย่อมไม่สามารถพัฒนาไปสู่สังคมที่สงบสุขและเจริญก้าวหน้าได้

จากการที่พื้นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความแตกต่างกันทางด้านของวัฒนธรรมและการนับถือศาสนาที่หลากหลายซึ่งน่าสนใจได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านรางจิก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเจียรไนพลอย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านรางจิกเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีอาชีพหลักคือการทำงานด้านเกษตรกรรมและมีการดำเนินกิจการทำธุรกิจทางด้านทอผ้าเป็นอาชีพเสริมมากกว่า ๑๐ ปี มีการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทางสมาชิกกลุ่มได้ยึดหลักจริยธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการทำงานร่วมกันอย่างมั่นคง จากการที่สมาชิกของกลุ่มมีความไว้วางใจกัน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน เสียสละช่วยเหลือส่วนร่วม จึงเกิดความร่วมมือร่วมใจกันกลุ่มจึงมีการพัฒนาและสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกเป็นอย่างดี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเจียรไนพลอย เป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม อาชีพหลักคือเลี้ยงวัวและมีการดำเนินธุรกิจด้านเจียรไนพลอยเป็นอาชีพเสริม ทางสมาชิกของกลุ่มยึดมั่นในคำสอนของศาสนาอิสลามที่มุ่งเน้นไม่ให้เอาเปรียบหรือเห็นแก่ตัว การร่วมกลุ่มมุ่งเน้นความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กลุ่มนี้จึงมีความเข้มแข็ง สามารถที่จะพัฒนากลุ่มให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มุ่งหวังให้ราษฎรในพื้นที่ห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งการนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการพัฒนาที่มีในพื้นที่ของชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิม จึงอยากทราบว่าชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิมมีการนำเอาหลักจริยธรรมมาใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างไร และจากการที่ราษฎรมารวมตัวกันมีหลักจริยธรรมในการพัฒนาอย่างไร มีการประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและมุสลิมอย่างไร ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาหลักจริยธรรมของทั้งสองชุมชนที่กล่าวมา ทั้งนี้เพราะชุมชนแต่ละชุมชนมีการนำเอาหลักจริยธรรมมาใช้แตกต่างกัน

^{๑๑} ศูนย์การศึกษาห้วยทราย, ประวัติความเป็นมา, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://www.huaysaicenter.org/index.php> (๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓).

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักจริยธรรมที่ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธ
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักจริยธรรมที่ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวมุสลิม
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธ และชาวมุสลิม

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

- ๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - (๑) ศึกษาหลักจริยธรรมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธ และชุมชนชาวมุสลิม ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
 - (๒) กระบวนการและผลลัพธ์ของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
 - (๓) การเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่การศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาใน ๒ ชุมชน ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านรางจิก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (ชุมชนชาวพุทธ) และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเจียรไนพลอย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (ชุมชนชาวมุสลิม) โดยมีประชากรที่เน้นที่ผู้นำชุมชนและกรรมการของวิสาหกิจชุมชน ชุมชนละ ๑๐ คน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

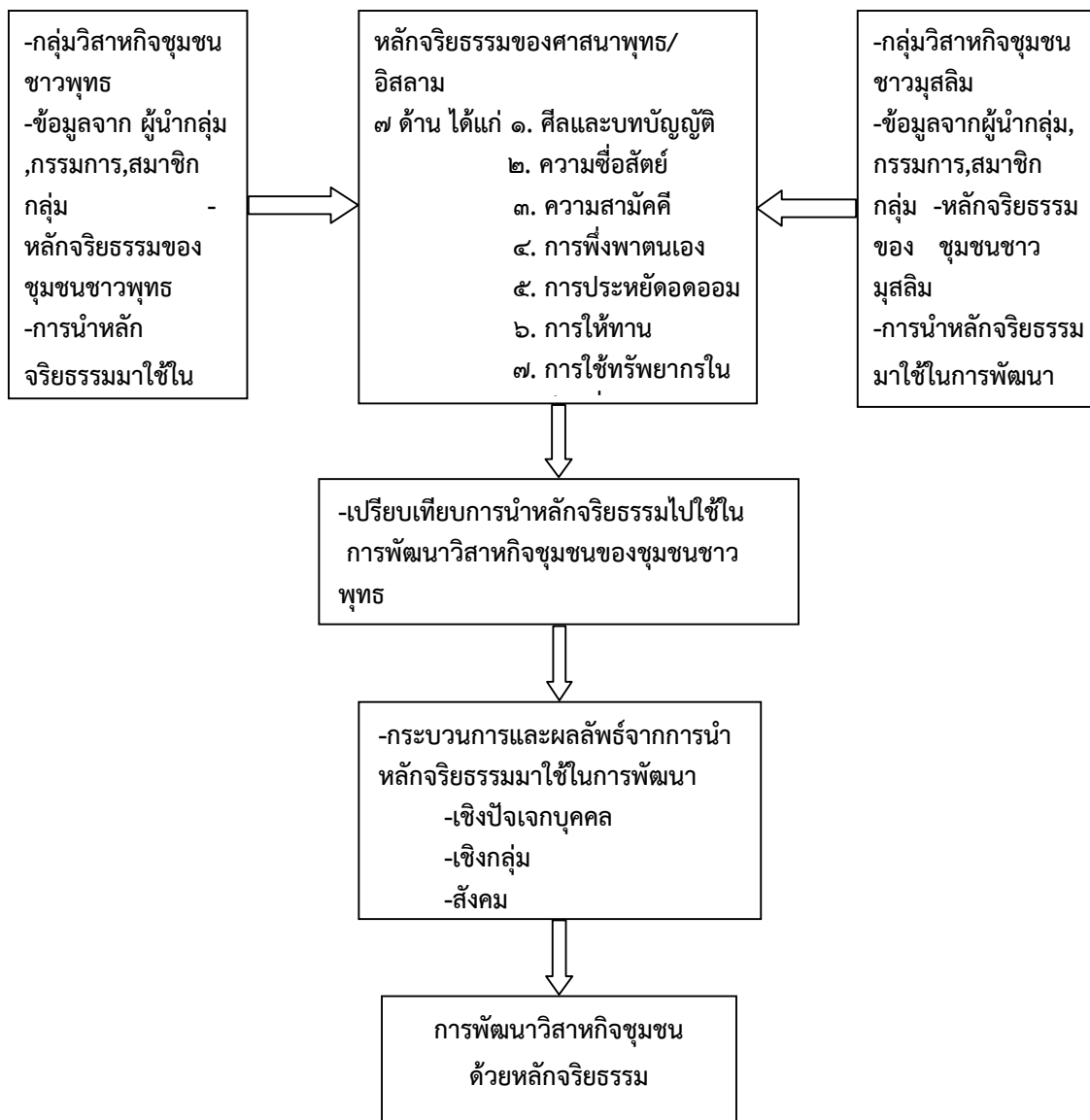
๑.๔.๑ หลักจริยธรรมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชาวพุทธและชาวมุสลิมประกอบด้วยหลักจริยธรรมอะไรบ้าง

๑.๔.๒ ผลลัพธ์จากการนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชาวพุทธและชาวมุสลิมเป็นอย่างไร

๑.๔.๓ หลักจริยธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

๑.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยมีดังนี้ คือ

๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ จริยธรรม หมายถึง ข้อปฏิบัติตนเป็นคนดีเพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม การกระทำดีที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจกันทำงานให้สัมฤทธิ์ผล เกิดการไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์โปร่งใสต่อตนเองสมาชิกกลุ่ม จนถึงผู้บริโภคนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จและเติบโตอย่างยั่งยืน

๑.๖.๒ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม มีกิจกรรมกลุ่ม มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมอาชีพ มีการออมทรัพย์ เพิ่มทักษะความรู้ในด้านต่างๆให้แก่สมาชิก โดยมีเป้าหมายคือการทำให้อุณหภูมิชีวิตดีขึ้น

๑.๖.๓ วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การรวมตัวเป็นกลุ่มของบุคคลในชุมชนตั้งแต่ ๗ คนขึ้นไปเพื่อดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและการให้บริการ หรืออื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นการประกอบการ บริหารจัดการเชิงธุรกิจ เพื่อสร้างรากฐานความมั่นคงทั้งด้านคุณภาพชีวิตและการเสริมสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน

๑.๖.๔ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กระบวนการที่มีการดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมถึงการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

๑.๖.๕ ชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่ ของกลุ่มคนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีการอยู่อาศัยร่วมกัน มีการทำกิจกรรม เรียนรู้ ติดต่อสื่อสาร ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาประจำท้องถิ่นของชุมชน มีจิตวิญญาณและความผูกพันอยู่กับ พื้นที่แห่งนั้นอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน

๑.๖.๕ ชุมชนชาวพุทธ หมายถึง ถิ่นที่อยู่ของชุมชนชาวพุทธ ในพื้นที่บ้านรางจิก หมู่ที่ ๓ ตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี

๑.๖.๖ ชุมชนชาวมุสลิม หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่ของชุมชนชาวมุสลิม ในพื้นที่บ้านห้วยทรายใต้ หมู่ที่ ๘ ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี

๑.๗ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๑ ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ ได้กล่าวถึงเรื่องจริยธรรมไว้ในหนังสือชื่อ “ศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้”ว่า ความศรัทธา ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติและจริยธรรมเพื่อมาสั่งสอนและแนะนำแก่มวลมนุษย์ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในชีวิตส่วนตัว และสังคม ที่ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ หรือนิติศาสตร์ อิสลามสั่งสอนให้มนุษย์อยู่กันด้วยความเป็นมิตร ละเว้นการรบราฆ่าฟัน การละเมิดและรุกรานสิทธิของผู้อื่น ไม่บ่อนทำลายสังคมเป็นจริยธรรมอันสูงส่งเพื่อการครองตนอย่างมีเกียรติ เน้นความอดกลั้น ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูต่อบุคคล ความสะอาดของกายและใจ ความกล้าหาญ การให้อภัย ความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างมนุษย์ การเคารพสิทธิ อิสลามเป็นทางนำในการดำรงชีวิตทุกด้าน แก่มนุษย์ทุกคน ไม่ยกเว้น อายุ เพศ เผ่าพันธุ์ วรรณะ หรือฐานะ^{๑๒}

^{๑๒} ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, ศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๒๓) หน้า ๗๙.

๑.๗.๒ ปรีชา ช้างขวัญยืน ได้กล่าวถึงจริยศาสตร์สังคมไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาจริยศาสตร์สังคมในพุทธศาสนาเชิงวิจารณ์” สรุปผลการวิจัยว่า พระพุทธศาสนามีคำสอนจำนวนมากที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติของมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นคำสอนที่มีเหตุผลและสอดคล้องกันเป็นระบบ แม้คำสอนที่เกี่ยวกับมนุษย์และสังคมจะเป็นโลกียธรรม แต่ก็ไม่ขัดกับโลกุตตรธรรมแต่อย่างใด หากแต่เป็นวิถีทางในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ จากชีวิตที่หยابไปสู่ชีวิตที่ละเอียดและมีขั้นตอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาชีวิตตามลำดับขั้น^{๑๓}

๑.๗.๓ แม่ชีดวงพร คำหอมกุล ได้กล่าวถึงพุทธจริยศาสตร์ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ในธัมมปทัฏฐกถา” สรุปผลการวิจัยว่า พุทธจริยศาสตร์นับว่าเป็นสังฆธรรมสากล ให้ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตั้งแต่ระดับต้นไปจนถึงระดับสูงสุด จึงได้มีการสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีและพิธีกรรมตามความเชื่อ เมื่อผู้ปฏิบัติตามหลักการของประเพณีและพิธีกรรมสมบูรณ์แล้วจะช่วยให้เกิดความรู้สึกลึกถึงความเป็นเพื่อนร่วมกัน ก่อให้เกิดความเมตตาเอื้อเฟื้อต่อกัน เป็นบ่อเกิดของความสามัคคีอันดีงามขึ้นในสังคม ทำให้สังคมร่มเย็นเป็นสุขและช่วยกันสืบสานประเพณีและพิธีกรรมอันดีงามให้คงอยู่ตลอดไป^{๑๔}

๑.๗.๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวถึงจริยธรรมไว้ในหนังสือเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ว่า โลกปัจจุบันตอนนี้ได้มองเห็นความสำคัญของจริยธรรม และเห็นว่าจะต้องเอาจริยธรรมมาช่วยแก้ปัญหาอย่างจริงจัง แม้แต่ธุรกิจก็ต้องมีจริยธรรม (business ethics) เช่นในมหาวิทยาลัย Havard ก็เปิดสาขาวิชาใหม่ เรียกว่า business ethics คือจริยธรรมธุรกิจ ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะปัญหาจริยธรรม การที่จริยธรรมด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นมานั้น มีปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญ ดังเช่นจริยธรรมธุรกิจ ก็มีเรื่องความรับผิดชอบต่อปัญหาการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหัวข้อใหญ่มาก^{๑๕}

๑.๗.๕ พิสมัย สอนบุญมี ได้กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาเศรษฐศาสตร์กับปรัชญาพระพุทธศาสนา” สรุปผลการวิจัยว่าทั้งปรัชญาเศรษฐศาสตร์และปรัชญาพระพุทธศาสนาเริ่มต้นจากประเด็นหลักของความจริงที่ว่า ความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีที่สิ้นสุด แต่ทรัพยากรมีจำนวนจำกัด นักเศรษฐศาสตร์จึงมุ่งแต่วิธีเพิ่มปริมาณสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการ แต่พระพุทธศาสนามุ่งควบคุมความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน นักเศรษฐศาสตร์มุ่งการเพิ่มปริมาณด้านวัตถุเพื่อตอบสนองความต้องการในการบริโภค แต่พระพุทธศาสนามุ่งปริมาณด้านจิตใจเพื่อควบคุมความต้องการของมนุษย์^{๑๖}

^{๑๓} ปรีชา ช้างขวัญยืน, “การศึกษาจริยศาสตร์สังคมในพุทธศาสนาเชิงวิจารณ์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะอักษรศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๑๐๒.

^{๑๔} แม่ชีดวงพร คำหอมกุล, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ในธัมมปทัฏฐกถา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๕๒ – ๕๓.

^{๑๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, ๒๕๓๔), หน้า ๘๖ - ๘๘.

^{๑๖} พิสมัย สอนบุญมี, “การศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาเศรษฐศาสตร์กับปรัชญาพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗), หน้า ๗๒ – ๗๓.

๑.๗.๖ พระมหาพิรพงษ์ ปณฺญาโก (จำปาไค) ได้กล่าวถึงความถูกต้องไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์พุทธจริยธรรมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีกวีนิพนธ์รางวัลซีไรต์ (ประเทศไทย)” สรุปผลการวิจัยว่า มนุษย์มักหลงลืมความถูกต้องแท้จริงอยู่เสมอเมื่อขาดสติและการรู้เท่าทันของกิเลสตัณหา หลักจริยธรรมจึงเสื่อมหายไป กวีนิพนธ์ซีไรต์คือวรรณกรรมที่รวบรวมและประมวลความสูญเสียสมดุลงานจริยธรรมทั้งหลายในสังคมเพื่อแสวงหาและชี้ทางออกของปัญหา หากมนุษย์สำรวมตนอยู่ในกรอบของจริยธรรมดีแล้ว กวีนิพนธ์ก็คือพลังความดีงามที่จะคอยส่งเสริมป้องกันและคุ้มครองผู้ปฏิบัติดีนั้นให้ดำเนินไปถึงจุดหมายสูงสุดได้ นี่คือความมหัศจรรย์ของธรรมะในทางพระพุทธศาสนาที่แทรกซึมอยู่ในบทกวีด้วยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ บทกวีนิพนธ์สามารถสร้างจิตสำนึกดีงามให้กับมนุษย์ได้ แม้ผู้รู้และเข้าใจถึงการปลูกจิตสำนึกของกวีก็ไม่อาจที่จะปฏิเสธถึงพลังและอิทธิพลของการสร้างสรรค์ของบทกวีได้ เป็นการยากที่จะบอกถึงพลังปัญญาในกวีนิพนธ์ซีไรต์หรือกวีนิพนธ์ใดๆ ก็ในเมื่อบุคคลไม่อาจสัมผัสความดีที่มีอยู่ทุกๆ ไปโดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นวรรณกรรมหรืองานประเภทใด จริยธรรมและคุณธรรมก็ไม่อาจที่จะเกิดขึ้นในจิตใจของผู้คนได้แม้ว่าสิ่งนั้นๆ จะประเสริฐเพียงใดก็ตาม^{๑๗}

๑.๗.๗ พระมนตรี สุปฺติโก (บุตรดี) ได้กล่าวถึงจริยศาสตร์ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบจริยศาสตร์ของอาริสโตเติลกับพุทธจริยศาสตร์” สรุปผลการวิจัยว่าความดีสำหรับมนุษย์ในทรรศนะของอาริสโตเติลก็คือสิ่งที่ขึ้นไปตามธรรมชาติที่มนุษย์มุ่งแสวงหา เป็นเรื่องการทำหน้าที่ของมนุษย์ให้บริบูรณ์ โดยสอดคล้องกับจิตวิญญาณที่ควบคุมเหตุผล จิตวิญญาณแห่งเหตุผลจึงเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรมทางปัญญา มี ๒ ลักษณะ คือ เป็นลักษณะความรู้เชิงทฤษฎี และเชิงปฏิบัติ การกระทำที่ถูกต้องจึงเกิดขึ้นและอาจเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การค้นพบจุดหมายในการงานทั้งปวงด้วยการใช้เหตุผล ส่วนทางพุทธแสดงให้เห็นว่าชีวิตของมนุษย์นั้นเต็มไปด้วยความทุกข์โดยมีรากเหง้าของความทุกข์คือตัณหา ความหลุดพ้นจากความทุกข์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ความหลุดพ้นจากความทุกข์โดยสิ้นเชิงพึงปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ซึ่งในสองประการแรกจะเป็นองค์มรรคที่เกี่ยวกับเรื่องความคิด เหตุผลทางปัญญาหรือกรอบความคิด อีกสามประการต่อมา เป็นเรื่องจริยธรรมความประพฤติที่มีความจำเป็น ในประการสุดท้ายเป็นเรื่องการฝึกฝนอบรมจิตใจให้เป็นสมาธิเพื่อไตร่ตรองพิจารณาความจริงที่เป็นปรมาตมจะจนเข้าถึงความสงบระงับและเห็นแจ้งในชีวิตามความเป็นจริงจนบรรลุพระนิพพาน อันเป็นสภาวะที่ถือว่าเป็นบรมสุข ในทางพระพุทธศาสนาหลักมัชฌิมาปฏิปทายังมีรายละเอียดในเรื่องสมาธิ และองค์มรรคที่จะนำไปสู่การบรรลุความสมบูรณ์ยิ่ง^{๑๘}

๑.๗.๘ พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันทะ) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา” สรุป

^{๑๗} พระมหาพิรพงษ์ ปณฺญาโก (จำปาไค), “วิเคราะห์พุทธจริยธรรมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีกวีนิพนธ์รางวัลซีไรต์ (ประเทศไทย)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๙๐ - ๙๒.

^{๑๘} พระมนตรี สุปฺติโก (บุตรดี), “การศึกษาเปรียบเทียบจริยศาสตร์ของอาริสโตเติลกับพุทธจริยศาสตร์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๘๔.

ผลการวิจัยว่า เศรษฐกิจพอเพียงได้แก่เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี พออยู่ พอกิน พอใช้ ยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาในการดำเนินชีวิต จากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การกินดีอยู่ดี เป็นแนวคิดที่มีหลักการ ช่วยพัฒนาชีวิตมนุษย์และสังคมให้มุ่งไปสู่ความยั่งยืนด้วยการรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง พอเพียง พอประมาณ ไม่โลภมาก ไม่ประมาท แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรม มีความสัมพันธ์กัน ในด้านปรัชญา ด้านโครงสร้าง และด้านกระบวนการ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความเป็นธรรมสูง คำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเป็นธรรม เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามหลัก มัชฌิมาปฏิปทาโดยเริ่มจากสัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้อง สัมมาวาจา วชิสุจริต สัมมากรรมมันตะ กาย สุจริต สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ไม่ประมาท โดยยึดหลักความสมดุล ๓ ประการ คือ ความสมดุล ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ และวัตถุกับจิตใจ พุทธธรรมจึงสนับสนุนแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหลักของเศรษฐกิจแนวพุทธ ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมใน พระพุทธศาสนา^{๑๙}

๑.๗.๙ พวงแก้ว พลเยี่ยม ได้กล่าวถึงจริยธรรมไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษา เปรียบเทียบการสอนจริยธรรมของพระพุทธเจ้ากับท่านศาสดามุฮัมมัด” สรุปผลการวิจัยว่า จริยธรรม ของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม เมื่อพิจารณาจากคัมภีร์พระไตรปิฎกและอัล-กุรอานแล้ว จะพบว่า เป็นคัมภีร์ที่เต็มไปด้วยหลักธรรมนำสมัยอยู่ตลอดเวลา แต่ความเข้าใจที่จะได้รับนั้น เกิดจากภูมิปัญญา ของแต่ละคน เพราะความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาที่แท้จริงของแต่ละศาสนา จะทำให้เกิดความ เข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะเป็นรากฐานของความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติ สุข^{๒๐}

๑.๗.๑๐ พระวันชัย ธนวิโส (กัณหาภาณูจนะ) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติไว้ใน วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสำรวจทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช-วิทยาลัยที่มีต่อ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาการชนบท” สรุปผลการวิจัยว่า ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์ กับทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท คือ การได้รับการสนับสนุน โดยที่ นิสิตที่ได้รับการสนับสนุนสูง จะมีทัศนคติต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบทสูงกว่านิสิตที่ได้รับการ สนับสนุนต่ำ ทางด้านปัจจัยทางจิต คือ ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของ นิสิตที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท โดยที่นิสิตที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง จะมี ทัศนคติต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท สูงกว่านิสิตที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ส่วน เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ แต่ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อในกฎแห่ง กรรมและอิทธิบาท ๔ ทั้งสองมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชนบท โดยที่นิสิตที่มีความเชื่อในกฎแห่งกรรมและอิทธิบาท ๔ สูง จะมีทัศนคติต่อบทบาทของ

^{๑๙} พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันต๊ะ), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของ พระพุทธศาสนา” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓๓.

^{๒๐} พวงแก้ว พลเยี่ยม, “ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมของพระพุทธเจ้ากับท่านศาสดามุฮัมมัด” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๕), หน้า ๒๒๒.

พัฒนาชนบท โดยที่นิสิตที่มีความเชื่อในกฎแห่งกรรมและอิทธิบาท ๔ สูง จะมีทัศนคติต่อบทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท สูงกว่านิสิตที่มี ๒ ลักษณะดังกล่าว^{๒๑}

๑.๗.๑๑ **สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล** ได้กล่าวถึงหลักจริยธรรมไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับวิถีทางพัฒนาของไทย” สรุปผลการวิจัยว่า เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีรากฐานอย่างสำคัญมาจากลัทธิประโยชน์นิยม ซึ่งมีเพียงมิติด้านปริมาณ แม้จะพยายามเชื่อมเข้ากับหลักจริยธรรม แต่ก็เกิดความขัดแย้งระหว่างหลักจริยธรรมส่วนบุคคลกับหลักจริยธรรมส่วนสังคมในการแสวงหาประโยชน์สุขส่วนตนสูงสุดไม่สามารถทำให้สังคมเกิดประโยชน์สูงสุดได้ด้วย ส่วนพระพุทธศาสนาได้เสนอหลักการปรับคุณภาพส่วนบุคคล โดยใช้เบญจศีลเป็นทางไปสู่หลักจริยธรรมในระดับสังคม เพื่อปรับเปลี่ยนทางโครงสร้างและกำหนดลักษณะทางสังคมที่พึงปรารถนา^{๒๒}

๑.๗.๑๒ **สุภาวดี นัมคณิสสรณ์** ได้กล่าวถึงคุณค่าทางธุรกิจไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ธุรกิจกับพุทธจริยศาสตร์” สรุปผลการวิจัยว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพทางการผลิตและผลกำไรสูงสุดนั้น นักธุรกิจจำเป็นต้องละเมิดจริยธรรมบางประการ แต่การไม่ละเมิดจริยธรรมนั้นจะนำมาซึ่งคุณค่าที่ดีกว่า นั่นคือคุณค่าของประโยชน์ของสังคมโดยรวมและคุณค่าแห่งสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งในที่สุดก็ให้เห็นแล้วว่า ไม่เป็นความจริงดังที่กล่าวอ้าง การเสนอทางออกในการแก้ปัญหาจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ ก็คือการใช้พุทธจริยศาสตร์เป็นแนวทาง ซึ่งปรากฏว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ กล่าวคือการประกอบธุรกิจตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ทำให้นักธุรกิจสามารถรักษาประสิทธิภาพในการผลิตได้โดยไม่ละเมิดจริยธรรม^{๒๓}

จากงานวิจัยข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าในทุกภาคส่วนของการรวมตัวกันเป็นสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการนำหลักจริยธรรมมาใช้ เพื่อให้สังคมนั้นสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่ต้องการแสวงหาความสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่สังคมนั้นอย่างยั่งยืนและเป็นที่มาแห่งการศึกษาในครั้งนี้

๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ศึกษาจากภาคเอกสาร และ ศึกษาจากภาคสนาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๘.๑ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งอ้างอิงดังนี้ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่

^{๒๑} พระวันชัย ธนวิโส (กัมมहाณจนะ), “การสำรวจทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาการชนบท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๑-๑๐๒.

^{๒๒} สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล, “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับวิถีทางพัฒนาของไทย”, วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๘๔-๘๕.

^{๒๓} สุภาวดี นัมคณิสสรณ์, “ธุรกิจกับพุทธจริยศาสตร์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาปรัชญา, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๙๓.

งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำราวิชาการ วารสาร แหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เป็นที่น่าเชื่อถือใช้สำหรับอ้างอิงได้

๑.๘.๒ การสัมภาษณ์ เป็นการศึกษาวิจัยหลังจากการวิจัยเอกสาร ได้รับข้อมูลต่างๆจนได้รูปแบบของแนวคิดเพื่อนำมาประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) โดยการสัมภาษณ์รวมจำนวน ๑๐ – ๒๐ คน นำคำสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

๑.๘.๓ รวบรวม เรียบเรียง และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์

๑.๘.๔ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๙.๑ ทำให้ทราบถึงการใช้หลักจริยธรรมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธ

๑.๙.๒ ทำให้ทราบถึงการใช้หลักจริยธรรมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวมุสลิม

๑.๙.๓ ทำให้ทราบถึงผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักจริยธรรมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชาวมุสลิม